

ДЕЦЕНТРАЛІЗАЦІЯ ВЛАДИ: ПОЗИТИВНИЙ ЧИ НЕГАТИВНИЙ НАПРЯМ РОЗВИТКУ ТЕРИТОРІАЛЬНИХ ГРОМАД

Україна як демократична правова держава знаходиться на сучасному етапі розвитку, а тому одне із найголовніших суспільно-політичних питань – це децентралізація влади, а саме реформа місцевого самоврядування. Суть реформи полягає в тому, що владні повноваження переходять до територіальних громад, зростає роль громадськості в управлінні як регіоном, так і суспільства в цілому. Реформа місцевого самоврядування відкриває новий етап життя територіальних громад.

Метою даного дослідження є вивчити вплив реформи місцевого самоврядування на розвиток самодостатніх територій регіонів.

Реформа місцевого самоврядування – одна з небагатьох реформ в Україні, яка має свій план, стратегію та чітку концепцію. Запровадження цієї реформи має низку пріоритетних напрямів. Зокрема:

- об'єднання відкриває шлях до використання ресурсів Державного фонду регіонального розвитку, ці кошти розподіляються за чіткою формулою між об'єднаними громадами, тому фінансування проектів відбувається відповідно до плану соціально-економічного розвитку об'єднаної територіальної громади;

- децентралізація інтерпретується як можливість громад мати певні повноваження і розпоряджатися ресурсами на їх розсуд, тому значна частина зароблених коштів залишається в громаді, і її члени самі вирішують, на що і як ці гроші витратити;

- відносини між центром та об'єднаними громадами поступово перетворюються, набувають характеру партнерських відносин;

- створюються умови для співпраці громад, встановлюються процедури і можливість реалізації спільних проектів в сфері культури, розвитку спорту, освіти, охорони здоров'я.

Рішення щодо розподілу фінансів Державного фонду регіонального розвитку і субвенцій приймаються за формулою. Децентралізації сприятиме пожевлення економічної активності на місцевому рівні, створенню у сфері обслуговування робочих місць, раніше неприбуткових сільській місцевості. Розвитку підприємництва сприяє зменшення адміністративних перешкод. Об'єднана громада отримує дозвіл тільки від одного органу влади, в той час як раніше потрібно було отримувати дозвільні документи в декількох місцях.

Разом з тим, існує багато невирішених проблем стратегічного та оперативного характеру, які створюють несприятливі умови для успішного впровадження та подальшої реалізації реформи. Тому перед об'єднаними територіальними громадами постають ризики, які потрібно швидко та ефективно мінімізувати.

Недостатньо врегульоване питання як оптимально розподіляти повноваження та функції між органами виконавчої влади загалом та органами місцевого самоврядування, зокрема, між місцевими радами об'єднаних територіальних громад та районними адміністраціями й районними радами, на території яких створені ОТГ.

Опрацювання потребує питання щодо формування територій громад регіонів за перспективними планами, оскільки постійно вносяться зміни щодо тих ОТГ, які пройшли процедуру об'єднання, хочуть провести перші місцеві вибори та отримати відповідні повноваження. Утворення окремих ОТГ відбувається задля отримання додаткових повноважень і ресурсів, але, враховуючи їхній потенціал, забезпечити сталий розвиток громад не зможуть. А це загрожує самій сутності реформи.

Потребує опрацювання питання запровадження механізмів контролю за законністю рішень органів місцевого самоврядування та якістю надання населенню адміністративних та соціальних послуг. Вирішення цього питання на даному етапі лежить у площині, по-перше, забезпечення ефективного попереднього та поточного державного фінансового контролю за діяльністю органів державної влади та органів місцевого самоврядування при управлінні та використанні бюджетних ресурсів; по-друге, запровадження максимальної прозорості діяльності місцевих органів влади та контролю за цією діяльністю з боку громадськості.

Процес створення об'єднаних територіальних громад переважно не має підтримки, а подекуди стикається зі спротивом з боку районних адміністрацій, місцевих рад та місцевих еліт. Протидія органів місцевого самоврядування створенню об'єднаних територіальних громад виникає через страх втрати робочих місць та повноважень, а місцева еліта побоюється втратити свій вплив на сільські та районні ради.

Відсутнє належне кадрове забезпечення органів об'єднаних територіальних громад, кваліфікація службовців місцевого самоврядування не завжди є недостатньою для виконання відповідних функцій

поставлених перед ними. Як результат – ризик неефективного використання ресурсів територіальних громад .

Найбільше потребує вирішення питання стабільного забезпечення державної фінансової підтримки добровільного об'єднання територіальних громад. За даними Міністерства регіонального розвитку, будівництва та житлово-комунального господарства України у 2016 році субвенція з державного бюджету місцевим бюджетам на формування інфраструктури об'єднаних територіальних громад склала 1 млрд. грн., який був розподілений між бюджетами 159 ОТГ. У 2017 році обсяг субвенції на формування інфраструктури ОТГ передбачений у розмірі 1,5 млрд. грн, при цьому фінансування із загального фонду Державного бюджету складає лише 0,5 млрд. грн, а решта 1 млрд. грн – із спеціального фонду. Ці кошти будуть розподілені вже між 366 ОТГ, відтак кожна громада отримає менше коштів, ніж минулого року.

Таким чином, можна зазначити, що реформа децентралізації передбачає конкретні кроки щодо підвищення якості життя в громадах, вона має чіткі рамки і концептуальне наповнення. Водночас процес децентралізації, об'єднання громад супроводжують чисельні ризики і виклики, які необхідно враховувати для успішної реалізації реформи.

Однак, потрібно пам'ятати, що будь-яка дія завжди має і переваги, і недоліки. Не є винятком і реформа місцевого самоврядування. Досвід інших країн свідчить про те, що необхідний час, узгоджені та постійні зусилля й гнучкість, аби вчитися з тих уроків, які матимуть місце протягом усього процесу задля забезпечення успіху об'єднання територіальних громад. Нині в Україні для вдалого впровадження реформи місцевого самоврядування є великі можливості.